

فرمت ارسال خلاصه فرآیندها

۱- عنوان فرآیند:

اثر بخشی اجرای برنامه ادغام لانه ای مبحث پزشکی سالمندی در درس فیزیولوژی دانشجویان رشته پزشکی

۲- صاحبان فرآیند و همکاران:

دکتر حسین خواستار، عضو هیأت علمی گروه علوم پایه

علی دادگری، عضو هیأت علمی گروه پرستاری

دکتر حمید واحدی، عضو هیأت علمی گروه بالینی

ربابه زروج حسینی، کارشناس ارشد آموزش پزشکی

نوشین احمدیان چاشمی، کارشناس مامایی

۳- محل اجرای فرآیند:

دانشکده پزشکی

۴- نام دانشگاه:

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی شاهرود

۵- گروه فرآیندی:

دانشجویان پزشکی

۶- تاریخ اجراء (مدت اجرای فرآیند):

نیمسال اول سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱

۷- مقدمه و بیان مسئله: (بیان اهمیت، ضرورت و کاربرد انجام فرآیند براساس نیاز سنجیهای انجام شده)

مطالعات اپیدمیولوژیک نشان می‌دهند که سالمندی معضل بزرگ قرن حاضر در سال‌های آتی خواهد بود. از سال

۱۹۸۰ تاکنون تعداد افراد سالمند بالاتر از ۶۰ سال در جهان دو برابر شده است و پیش بینی می‌شود تا سال ۲۰۵۰

تعداد افراد ۸۰ ساله به چهار برابر تعداد فعلی برسد علاوه بر این در طی ۵ سال آینده تعداد افراد ۶۵ ساله بیش از

تعداد کودکان زیر ۵ سال خواهد بود و تا سال ۲۰۵۰ تعداد سالمندان از تعداد کل کودکان زیر ۱۴ سال فزونی خواهد یافت.

از این رو دنیای پزشکی در طی چند دهه آینده به انبوه مددجویانی روبرو خواهد بود که اکثریت ایشان را سالمندان تشکیل می‌دهند و لذا باید در تربیت پزشکان آینده اهمیت سالمندی و گسترش روز افزون آن مورد توجه قرار گیرد. سیاستگذاران مسائل بهداشتی و پزشکی باید از همین امروز پیش بینی تربیت نیروی انسانی متخصص در مسایل پزشکی سالمندان را سرلوحه برنامه‌های کاری خود قرار دهند.

بی شک برنامه درسی رشته پزشکی و کلیه حرف و ابسته باید توانایی پیش بینی نیاز فردای دانشجویان را داشته باشد. به همین دلیل طرح مسائل سالمندی در برنامه درسی رشته پزشکی نیازی اساسی است و باید در اسرع وقت راه کارهای مناسبی برای گنجاندن مسائل بهداشتی و پزشکی در سرفصل دروس پزشکی عمومی اندیشیده شود. پیشرفت چشمگیر علوم پزشکی در دنیا موجب گردیده تا لزوم تغییرات برنامه آموزشی دوره پزشکی عمومی بویژه در دوره علوم پایه بیشتر احساس گردد. در برنامه های درسی سنتی دانشجویان پزشکی چنین فرض شده بود که هر دانشجو قادر خواهد بود در انتهای تحصیل بلوکهای مجزای تخصصی را با یکدیگر ترکیب کرده و در مواجهه با مشکلات بیماران از آن استفاده نماید. اگرچه فرایند ادغام باید در ذهن دانشجویان واقع شود اما برنامه آموزشی نیز باید برای دستیابی به این هدف سازماندهی شود.

ادغام (Integration) یا در هم آمیختن موضوعات درسی، سازمان دهی مواد آموزشی به منظور برقراری رابطه میان آنها و یکپارچه نمودن مطالبی است که اغلب بصورت جداگانه آموزش داده می شود و یکی از دشوارترین و پرچالش ترین و در عین حال جالب ترین مباحث مربوط به طراحی برنامه درسی می باشد. از مزایای ادغام می توان به وحدت و ارتباط بین رشته ها، افزایش انگیزه دانشجویان، آموزش موثرتر، ارتباط و همکاری اساتید نام برد.

یکی از اشکال ادغام در برنامه درسی، ادغام از طریق مضامین مشترک (Integration through common issue) می باشد که یکی از انواع آن ادغام لانه ای (Nested Integration) می باشد. در ادغام لانه ای تلاش می گردد حول محتوای یک دوره، مفاهیمی از دوره های دیگر سازماندهی شود. یعنی از محتویات آموزشی موضوع های مختلف برنامه، برای غنی سازی یک موضوع می توان استفاده کرد.

در دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شاهرود، از نیمسال اول سال تحصیلی ۸۸-۱۳۸۷ پذیرش دانشجوی رشته پزشکی با شیوه آموزش نوین (ادغام) شروع گردید. در این دانشکده شیوه آموزش بصورت ادغام افقی و عمودی با موفقیت تا کنون ادامه دارد و تا کنون ۹ ورودی در دانشگاه مشغول تحصیل می باشند. با عنایت به نامه شماره ۵۱۸/۲۵۸/د مورخه ۱۳۹۱/۶/۲۰ وزارت بهداشت مبنی بر ادغام لانهای پزشکی سالمندی در مباحث اصلی دروس، برای اولین بار در دانشکده بر آن شدیم تا این ادغام را در مورد درس فیزیولوژی غدد درون ریز به انجام برسانیم.

۸- هدف و اهداف اختصاصی:

هدف کلی:

ارتقا سطح دانش دانشجویان رشته پزشکی در فهم فیزیولوژی غدد درون ریز سالمندان و بکارگیری آن در درمان بیماران سالمند

اهداف اختصاصی:

- تعمیم مفاهیم بنیادین فیزیولوژی در آموزش فیزیولوژی غدد در سالمندان

- انگیزش دانشجویان برای کاربرد مفاهیم پزشکی در مطالعات سالمندی

۹- روش اجراء:

در این فرایند مبحث فیزیولوژی غدد در سالمندان با همکاری مستقیم استاد درس فیزیولوژی (PhD) با مدرس مطالعات سلامت سالمندی (دانشجوی دکترای تخصصی) درس طراحی شد. ۱۴ ساعت از درس توسط استاد فیزیولوژی و ۲ ساعت توسط استاد مطالعات سلامت سالمندان تدریس شد. هیچگونه فاصله و تاخیر در ارائه مطالب نبود و بحث سالمندی بلافاصله در جلسه بعد ارائه شد. در واقع این مبحث به ارزش ۲ ساعت درس در پایان دوره ۱۶ ساعته درس فیزیولوژی غدد تدریس گردید و نظر دانشجویان در خصوص این درس در پایان دوره ارزیابی گردید. قبل از آغاز کلاس ها در یک جلسه ۲ ساعته کلیه مباحث بین دو استاد هماهنگ شد و بر اساس اهداف آموزشی دوره تقسیم وظایف صورت گرفت. پرسشنامه نظرخواهی از دانشجویان پرسشنامه استاندارد نظرخواهی دروس بود که قبلاً توسط محققین از نظر روایی محتوا (نظر صاحب نظران) و پایایی ($r=0.88$) در تحقیق دیگر سنجیده شده بود.

این پرسشنامه شامل ۱۵ سؤال از نوع لیکرت بود که از کاملاً موافقم (نمره ۲) تا کاملاً مخالفم (نمره ۲-) اعتبارگذاری شده بود. سؤالات این پرسشنامه سوالاتی در مورد ساختار، روش‌های تدریس، شکل ارائه و محتوای دوره را مطرح ساخته بود. تنها یک سوال (شماره ۱۳) به صورت منفی طرح شده بود که در نمره گذاری بدلیل در نظر گرفتن نمرات منفی، به صورت منفی نیز بیان شد.

۱۰- نتایج: پیامدهای اجرا و محصول یا برون‌دادهای فرآیند:

از داده‌های موجود در این فرآیند مشخص گردید که ۳۴ نفر از دانشجویان رشته پزشکی در ترم ۳ پزشکی در این تحقیق پاسخگو بودند. کلیه شرکت کنندگان این دوره را اولین تجربه کلاس در مورد فیزیولوژی پزشکی سالمندی می‌دانستند.

بر اساس نتایج بدست آمده در این فرآیند نظرخواهی در کلیه موارد دانشجویان رضایت کامل از اجرای برنامه داشتند به نحوی که اظهار داشتند که محتوای دوره برای ایشان جالب بود (نمره ۴۹ با میانگین ۱/۴۴)، این درس با سایر دروس قبلی و فعلی همخوانی داشت (نمره ۴۶ با میانگین ۱/۳۵)، مطالب ارائه شده در دوره جامع و سودمند بود (نمره ۴۸، با میانگین ۱/۴۱) و اجرای چنین برنامه‌ای در سایر دروس و ادغام با مباحث سالمندی را لازم می‌دانم (نمره ۴۹ با میانگین ۱/۴۴)، در تنها مورد سوال منفی مطرح شده در مورد اینکه آیا برنامه ادغام شده فیزیولوژی سالمندی نوعی دوباره کاری بود دانشجویان با نمره ۲۶- و میانگین ۰/۷۶- مخالفت خود را با این گزینه نشان دادند. نتیجه آنکه دانشجویان از انجام ادغام لانه‌ای درس فیزیولوژی غدد با مباحث سالمندی رضایت کامل داشتند و خواستار تعمیم آن در سایر دروس علوم پایه و بالینی بودند

۱۱- سطح اثرگذاری (دانشگاه ، کشوری ، بین المللی):

این فرآیند در سطح دانشگاه به اجرا گذاشته شد و نتیجه بسیار قابل قبولی داشته است و نتایج این فرآیند در سطح کشور و دانشگاه های علوم پزشکی به ویژه دانشگاه های مجری طرح اصلاحات قابل اجرا می باشد.

۱۲- انطباق سیاست های بالادستی (فرآیند تا چه حد کشور را با هدف مرجعیت علمی در منطقه نزدیک می کند.)

با توجه به ازدیاد جمعیت سالمندان در کشور و با توجه به سند چشم انداز ۲۰ ساله با تکیه بر قرارگیری ایران در جایگاه اول علمی در منطقه و همچنین بخشنامه وزارت بهداشت مبنی بر لزوم اجرای ادغام لانه ای پزشکی سالمندی در دروس دانشجویان پزشکی انجام این فرآیند ما را به هدف سند چشم انداز نزدیک تر می سازد.

۱۳- نتیجه گیری شامل چالش ها و مشکلات اجرایی فرآیند:

مشکلات اجرایی:

- نیاز به هماهنگی مفاهیم بین مدرس ارائه کننده فیزیولوژی غدد درون ریز با مدرس پزشکی سالمندی بود که خوشبختانه با همکاری متقابل مدرسین بخوبی انجام گردید. پیشنهاد می گردد این هماهنگی ها بین مدرسین حتما در دستور کار قرار گیرد و نتایج مثبت آن نظر گرفته شود.

فرصتها:

امکان استفاده از این روش برای سایر دروس در رشته های غیر پزشکی هم از سوی مدرسین و هم دانشجویان تاکید گردید.

۱۴- معرفی فرآیند در نشریات علمی یا ارائه کار در مجامع علمی:

صورت نگرفته است.

۱۵- تأییدیه های مربوطه و ارزشیابی فرآیند:

تأییدیه EDC دانشگاه

۱۶- قابلیت تعمیم و اجراء در سایر مراکز آموزشی

با توجه به سهولت اجرای این فرآیند و در عین حال سودمندی و کارآمدی آن، در سایر دانشگاههای علوم پزشکی کشور قابل اجرا می باشد.

۱۷- استمرار (استمرار اجرای فرآیند در برنامه های جاری آموزشی)

با توجه به پیشنهاد وزارتخانه و همچنین نتایج مثبت بدست آمده، لازم است این فرآیند در بخشهای دیگر دروس فیزیولوژی و همچنین در دروس دیگر طی مرحله علوم پایه اجرا و بطور مستمر ادامه یابد.